

Potencijala za kulturni turizam ima, ali...

Uspore uju i rezultate iz više europskih zemalja (Italija, Cipar, Finska), Daniela Angelina Jelin i iznosi preporuke za kreiranje kulturno-turisti ke politike u Hrvatskoj. Njena knjiga, "Abeceda kulturnog turizma", predstavlja prvi akademski primjer obrade kulturnog turizma u Hrvatskoj u kojoj sagledava ulogu države, turisti kog i kulturnog sektora, nevladinih udruga i pojedinaca u kreiranju i provo enju programa kulturnog turizma. Ispravno razumijevati kulturni turizam zna i imati proaktivan odnos prema turizmu i i ususret budu nosti, jer treba biti vizionar bogate kulturne ponude za razli ite turisti ke potrebe. Ovom knjigom, dobrodošlim i kvalitetnim priru nikom, dobili smo znanstveno utemeljeno, stru no, jasno i artikulirano štivo koje tuma i sve ono što je, otprije, trebalo, i što treba, znati o kulturnom turizmu i stvaranju turisti kih sadržaja ...

DANIELA ANGELINA JELIN I : Abeceda kulturnog turizma, Meandar, Zagreb 2008., 347 str.

Potencijala za kulturni turizam ima, ali ga treba znati iskoristiti

Piše: Damir Demonja / SEEbiz

Izvor: SEEbiz

Knjiga Daniele Angeline Jelin i , "Abeceda kulturnog turizma", predstavlja prvi akademski primjer obrade kulturnog turizma u Hrvatskoj. U njoj se detektiraju optimalni na ini valorizacije potencijala hrvatske kulture u turizmu i teorijski se obra uju problemi s kojima se mogu susresti osmišljavatelji i sudjelovatelji programa/projekata kulturnog turizma.

Razdijelivši temu u devet poglavlja, plus ono literature, autorica pregledno niže i tuma i ona mjesta, koja je sama, bave i se niz godina istraživanjem kulturnog turizma, me u ostalim i u svojoj disertaciji ije rezultate je koristila u knjizi, detektirala kao klju na za ispravno razumijevanje toga podru ja.

Od kulturnog do nekulturnog

U uvodnom poglavlju, Od kulturnog do nekulturnog, od opipljivog do neopipljivog, radi boljeg razumijevanja odnosa kulture i turizma, tuma e se temeljni pojmovi kulturnog turizma, precizira njihov zna aj, koji se po esto proizvoljno i razli ito tuma i, te daje njegova definicija.

Tako su objašnjeni pojmovi: kultura, turizam, kulturna privreda, kulturni turizam, kulturno-turisti ki potencijali, kulturno-turisti ka ponuda, razvojne politike, odnosno strategije, inter i intra sektorsko povezivanje.

Doprinos prou avanju kulturnog turizma predstavlja analiza definicije toga pojma s gledašta više znanstvenih disciplina: ekonomske, organizacijske, turisti ke, kulturološke, edukativne, marketinške i odnosa s javnoš u.

Važno je istaknuti ispravno uo avanje i naglašavanje, odnosno inzistiranje, koje se proteže cijelom knjigom, složenosti definicije pojma kulturnog turizma.

Što je kulturni turizam

Premda je taj pojam vrlo esto u uporabi, postoje velike razlike u njegovom razumijevanju. Stoga je pojam kulturni turizam i analiziran s gledašta razli itih disciplina koje, premda podjednako sudjeluju u oblikovanju njegovog osnovnog sadržaja i zna enja, nemaju zajedni ki jezik sporazumijevanja.

S pravom je istaknuto postojanje kulturnih potencijala koji nisu bili turisti ki aktivirani, jer je u Hrvatskoj desetlje ima prevladavao masovni turizam, temeljen na pansionskoj potrošnji uglavnom u morskim središtima/gradovima masovnog turizma, u kojima je kultura bila tek latentni izvanpansionski sadržaj dostupan samo onim malim skupinama radoznalih turista željnih istraživanja potencijala mjesta u kojima borave.

Ispravno razumijevati kulturni turizam zna i imati proaktivan odnos prema turizmu i i ususret budu nosti, jer treba biti vizionar bogate kulturne ponude za razli ite turisti ke potrebe.

Me unarodne organizacije u kulturnom turizmu

Da bi se kulturni turizam razumio u svoj iirini, nužno je poznavanje uloge i zadataka svih relevantnih europskih organizacija koje se njime bave.

O tome se raspravlja u poglavlju Uloga me unarodnih organizacija u kulturnom turizmu. Ustroj, na in funkcioniranja i rada velikih me unarodnih organizacija kao to su UNESCO, Europska Unija i Vije e Europe, te onih nevladinih poput ICCROM-a, ICOM-a i ICOMOS-a detaljno su, jasno i pregledno razlu eni i objašnjeni.

Na taj na in je otkrivena sva složenost ovih velikih administrativnih sustava, olakšano je razumijevanje aktivnosti koje svaka od obra enih organizacija obavlja u podru ju kulturnog turizma i informira se itatelja o njihovim klju nim postignu ima i realiziranim projektima kulturnog turizma.

Uloga države u stvaranju uvjeta za razvoj kulturnog turizma

Koja je uloga države u stvaranju uvjeta za razvoj kulturnog turizma, kako se odnose privatni i nevladin sektor u angažiranju potencijala i kapaciteta, te to u initi da bi se razvila nužna partnerska suradnja, raspravljeno je u poglavlju Uloga države u kulturnom turizmu.

Uloga države u stvaranju uvjeta za razvoj kulturnog turizma je zna ajna. Za državu je kulturni turizam veliki izazov, tako je to i u Hrvatskoj, a strateška orijentacija, doduše još uvijek samo deklarativna, to je ispravno zamije eno, je inter i intra sektorska suradnja u okviru koje treba razvijati višedimenzionalne dugoro ne strateške planove održivog razvoja.

U ovom poglavlju dobro je detektirano, i objašnjeno, to država može i to bi trebala regulirati, te je opravdano istaknuta, kao prioriteta, nužnost razvijanja zakonodavstva u tom podru ju.

Ovdje treba još jednom naglasiti da op i okviri za organizaciju kulturnog turizma trebaju biti osmišljeni u suradnji sa svim sektorima i sudionicima kojih se mogu ticati, radi ravnopravne podjele odgovornosti za njihovo provo enje, premda je u praksi situacija posve druk ija.

Kulturno-turisti ki sektor u Europi

Posebna vrijednost ove knjige je sljede e poglavlje, s pravom jedno od najopsežnijih, na gotovo stotinjak stranica, Analiza kulturno-turisti kog sektora u Europi, rezultati kojega se temelje na istraživanju kulturno-turisti kog sektora, provedenom 2003. godine, u pet europskih zemalja: Velikoj Britaniji, Nizozemskoj, Finskoj, Cipru i Italiji, te komparativnoj analizi

njegovih rezultata.

Njima prethodi tek jedno provedeno pilot-istraživanje iz Hrvatske, na području Istre, iz 2002. godine, s korisnim rezultatima. Kako je objašnjeno, Istra je izabrana za terensko pilot-istraživanje jer je jedino na tom području tada postojao određen broj kulturno-turističkih programa koji su opstali.

Upravo stoga su sustavna istraživanja bilo kojeg aspekta kulturnog turizma rijetka, ovo provedeno ima posebnu važnost. Premda je broj istraživanih zemalja skroman, to je posljedica objektivnih okolnosti, dobiveni rezultati su korisni, jer su ogledna slika stanja kulturno-turističkog sektora u istraživanim zemljama.

Oni pokazuju određene sličnosti u organizaciji kulturnog turizma u analiziranim zemljama, ali postoje i razlike koje su jasno istaknute.

Komparativna analiza EU zemalja u kulturnom turizmu

Rezultati tih istraživanja predstavljeni su i tablicama, u kasnijem poglavlju, Komparativna analiza europskih zemalja obuhvaćena istraživanjem uloge države u kulturnom turizmu, no oni su zbog iznimno malog sloga teško iteljivi.

Međutim, da me u zemlje koje su bile obuhvaćene istraživanjem, nisu uključene i nama susjedne, primjerice Slovenija ili Srbija, u kojima se posljednjih godina sustavno radi na području kulturnog turizma s konkretnim rezultatima, mjerljivijim i uspješnijim od onih hrvatskih.

Osobito stoga je, primjerice, u Srbiji još 2005. godine publicirana znanstvena knjiga o kulturnom turizmu Vesne Uki Dojčinović: Kulturni turizam - menadžment i razvojne strategije, Beograd 2005., i razvijali su se konkretni kulturno-turistički projekti/proizvodi, dok je Slovenija, bez postojanja strategije razvoja kulturnog turizma, otprije razvila kulturno-turističke itinerare kao sastavni dio svoje turističke ponude, a u obje zemlje turizam nije, kao u Hrvatskoj, jedan od glavnih generatora prihoda.

Stanje kulturnog turizma u Hrvatskoj

Posebno zanimanje privlači i poglavlje Stanje kulturnog turizma u Hrvatskoj, upravo stoga jer je riječ o našoj zemlji. U njemu je zahvaćeno sve o stanju kulturnog turizma u Hrvatskoj.

Navedene su i, vrlo sažeto, analizirane bitne odrednice Strategije razvitka kulture Vlade Republike Hrvatske, Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2010. godine i Strategija razvitka kulturnog turizma, kao i ključne državne institucije koje bi trebale sudjelovati u aktivnostima provođenja kulturnog turizma u Hrvatskoj: Ministarstvo kulture RH, Ministarstvo turizma RH, Hrvatska turistička zajednica, kao i pri njoj osnovan Ured za kulturni turizam.

I premda se pokušajima opravdano kritičkih prikaza i objašnjenjima postoje ih dokumenata kojima se regulira kulturni turizam u Hrvatskoj, kao ni analizama institucija njihove provedbe, ne mogu naivne zamjerke, jer su konzistentni i jasni, nedostatkom se njihovu neuvjerljivo i analiza dosadašnjih postignuća i razvoja kulturnog turizma u Hrvatskoj, odnosno njegovih proizvoda/projekata.

Prije svega, ne smiju se zaboraviti aktivnosti Ministarstva turizma RH i prije donošenja i implementacije Strategije razvoja kulturnog turizma 2003. godine, a to je realizacija sedam međunarodnih, hrvatsko-slovenskih, turističkih zona: Haloze-Zagorje, Istra-Kras-Modruša, Mura, Počepci i Žumberku, Počepci i Žumberku, Raskrižje-Zagorje, Sutla-dolina izvora i zdravlja, u razdoblju od 2003. do 2004. godine koje, izmeću ostalog, žive i na svojevrsnim kulturno-turističkim proizvodima.

U me uvremenu, od završetka istraživanja kulturnog turizma zahva enog u knjizi zaklju no s 2003. godinom, u injeni su zna ajni pomaci, te se u državnom prora unu svake godine osiguravaju sredstva namijenjena kulturnom turizmu.

Programi poticanja, zaštite, obnove i uklju ivanja baštine u turizam

Tako je ve 2005. godine Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske za Program poticanja, zaštite, obnove i uklju ivanja u turizam baštine u turisti ki nerazvijenim podru jima odabralo 56 projekata kojima je dodijeljeno gotovo 3,5 milijuna kuna državnih sredstava, odnosno potpora.

Za program istog naziva 2006. godine osigurano je isto toliko nov anih sredstava kao i za godinu prije, a financijski je potpomognut 61 projekt.

Godine 2007. realizirana su tri programa: Program poticanja zaštite, obnove i uklju ivanja u turizam tradicijske i prirodne baštine u turisti ki nerazvijenim podru jima, Program poticanja razvoja tematskih turisti kih putova u Republici Hrvatskoj i Program poticanja izrade izvornih suveniru za koja je dodijeljeno sveukupno 8,5 milijuna kuna državnih poticaja za 171 projekt.

A ove, 2008. godine, za programe: Baština u turizmu (poticanje zaštite, obnove i uklju ivanja u turizam baštine u turisti ki nerazvijenim podru jima), Tematski putovi (poticanje razvoja tematskih turisti kih putova u Republici Hrvatskoj) i Izvorni suvenir (poticanje unaprje enja izrade i plasmana izvornih suveniru), na koje su pristigla 944 projekta, a odabrano 443 programa, dodijeljeno je ak 15 milijuna kuna državnih sredstava.

Financiranje kulturno-turisti kih programa

Tako er, ovim sredstvima treba pribrojiti i ona Ureda za kulturni turizam pri Hrvatskoj turisti koj zajednici za natje aje kulturno-turisti kih inicijativa, koji se sustavno provode od 2005. godine, a dodjeljuje se izme u milijun i 1,5 milijuna kuna.

Spomenute podatke treba uzeti u obzir, jer mijenjaju sliku stanja kulturnog turizma u Hrvatskoj, a osobito s obzirom na okolnosti komparativne analize Hrvatske s pet europskih zemalja.

Doprinos, pak, ovog poglavlja je u razlu ivanju problema koji se odnose na financiranje kulturno-turisti kih programa u Republici Hrvatskoj, te analiza i tuma enje razloga tek deklarativne inter i intra sektorske suradnje, kao i problema (ne)suradnje države i privatnog sektora.

Posebna pozornost posve ena je nepostojanju legislative za reguliranje kulturno-turisti kog sektora, što usmjerava na nužno žurno donošenje zakona radi otklanjanja zapreka razvoju hrvatskog kulturnog turizma.

Još jednom, ali u širem kontekstu, analizira se Europski kulturni turizam, u istoimenom poglavlju, pregledno i jasno, sažimaju i pozitivna i negativna obilježja, te iskustva razvoja kulturnog turizma na prou avanom prostoru.

Put razvoja hrvatskog kulturnog turizma

Posljednje poglavlje, Zaključci i preporuke, sustavno i razumljivo objedinjuje postavke analizirane u prethodnim poglavljima knjige, zaključuje ih preporukama koje autorica smatra nužnima za po etak kvalitetnog i sustavnog

funkcioniranja sektora kulturnog turizma u Hrvatskoj, zagovaraju i organizaciju kulturnog turizma u okviru decentraliziranog sustava turističke industrije.

To je jedini ispravan put razvoja kulturnog turizma, koji se treba shvatiti kao jedan od selektivnih oblika turističkog kretanja, motiviran kulturnim i umjetničkim dobrima, vrijednostima i sadržajima.

Ne smije se izostaviti ni poglavlje Literatura, koje donosi respektabilan popis korištenih i citiranih domaćih i inozemnih tekstova, kao i mrežnih stranica, na koje se autorica referirala u svome radu, a kvalitetan je temelj za daljnje nadopunjavanje bibliografije koja se tiče kulturnog turizma.

Umjesto zaključka

Premda tek samo ponegdje u tekstu zaokriknute kritike, dakako one argumentirane, ne bi bilo naodmet, s obzirom da je ona nužna i svrhovita u pravnoj ocjeni stanja, prilika i, posebno, dosadašnjih rezultata kulturnog turizma u Hrvatskoj.

Također, nedostaje i kritičke analize dosad realiziranih aktivnosti svakog od državnih dionika, odnosno institucija u kulturnom turizmu.

Iz samog naslova knjige, opsega istraživanja i autorine osnovne namjere izlazi analiza praktičnih primjera kulturno-turističkih proizvoda.

Razlog tome je i taj što nema onih konkretnih, mjerljivih, financiranih državnim poticajima, već je stanovit broj kulturno-turističkih proizvoda nastalih samostalno, uglavnom privatnim inicijativama i neovisno od državnih tijekova razvoja kulturnog turizma.

Primjeri kulturno-turističkih proizvoda

Budu u obradu primjera kulturno-turističkih proizvoda treba smatrati svrhovitim prijedlogom o čemu bi se, u daljnjim prilikama kulturnog turizma, nužno moralo pisati.

Jer, upravo bi takvi primjeri bili korisno, praktično uputstvo svima koji se upućuju u pustolovinu razvoja kulturnog turizma, dakle od čega treba krenuti i što treba raditi da bi se dobio jasan i atraktivan prijedlog projekta koji tada može naći financijere.

Naposljetku, ovom knjigom, dobrodošlim i kvalitetnim priručnikom, po prvi puta, dobili smo znanstveno utemeljeno, stručno, jasno i artikulirano tumačenje koje tumači sve ono što je, otprije, trebalo, i što treba, znati o kulturnom turizmu.